

JURYRAPPORT

Brabantse Erfgoedprijs 2015

Juryrapport Brabantse Erfgoedprijs 2015

Voorwoord

Onder het motto “toen en toekomst reiken elkaar de hand” richt de Brabantse Erfgoedprijs zich op het stimuleren van vernieuwing en ontwikkeling in de Brabantse erfgoedsector. Door het aanmoedigen van projecten of activiteiten die erfgoed op een andere manier inzetten en die zoeken naar nieuwe vormen van samenwerking. Die verrassende verbindingen aangaan met andere sectoren, met erfgoed als vertrek- of eindpunt. Of die digitale middelen innovatief gebruiken om een breed en nieuw publiek toegang te geven tot erfgoed.

De tweejaarlijkse Brabantse Erfgoedprijs is een initiatief van Erfgoed Brabant, in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Brabant. Het is geen life time award, maar een prijs om talent en innovatiekracht aan te sporen. Een stimulans voor mensen met een hart voor erfgoed die op creatieve wijze een brug weten te slaan tussen toen en toekomst.

Criteria

Voor de Brabantse Erfgoedprijs 2015 werden de volgende criteria vastgesteld. Het project of de activiteit:

- is innovatief van karakter. Innovatief wordt daarbij vooral begrepen als creatief omgaan met erfgoed;
- heeft betrekking op Brabant en Brabants erfgoed;
- wordt bij voorkeur door een in Brabant gevestigde of aan Brabant gerelateerde partij gerealiseerd;
- bevindt zich in een gevorderd stadium van ontwikkeling – bij voorkeur al met tastbare resultaten;
- vormt een samenwerkingsverband of cross-over tussen erfgoed en andere sectoren;
- boekt resultaten die toegankelijk zijn voor en interactie zoeken met een breed publiek;
- vervult een voorbeeldfunctie voor de Brabantse erfgoedsector in de zin van ondernemerschap en innovatie;
- gebruikt overdraagbare ideeën en methoden van aanpak, die ook toegepast kunnen worden voor andere projecten en activiteiten;
- heeft aandacht van de pers gehad;
- geeft blijk van lange termijn betrokkenheid;
- geeft concreet vorm en inhoud aan het begrip duurzaamheid.

Jurering

De jury, onder voorzitterschap van Henri Swinkels, Gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur bestaat uit:

Barbara Op de Beek – namens Hip Ambacht, winnaar van de Brabantse Erfgoedprijs 2013

Mijke Pol – historicus, freelance journalist, publicist

Miranda van Bragt – docent CKV en cultuurcoördinator, Mgr. Frencken-college Oosterhout

Joks Janssen – hoogleraar Ruimtelijke Planning en Cultuurhistorie, Universiteit Wageningen

Karen Romme – spreker, auteur, meedenker, mediaondernemer

Patrick Timmermans – directeur Erfgoed Brabant (secretaris)

Marc Wingens – directeur Gelders Erfgoed

Wie de Brabantse Erfgoedprijs 2015 wint wordt bepaald in vier rondes:

1. Op basis van de aanmeldingen is een longlist samengesteld. Per aangemeld project is een jurydossier aangemaakt, op basis van een standaard format, waarbij de projecten ook getoetst zijn op ontvankelijkheid;
2. De jury selecteerde op 18 juni 2015 uit de longlist 8 projecten die naar oordeel van de jury het meest aan de criteria voldeden. Deze projecten zijn in de zomer bezocht en nader bekeken door een vertegenwoordiging van de jury;
3. Op 17 september 2015 ging de jury voor een tweede maal in beraad om uit de shortlist 3 projecten te nomineren die als waardige en gelijkwaardige kanshebbers door gingen naar de laatste ronde;
4. De 3 genomineerden werden met een citaat uit het juryberaad en een kort filmpje gepresenteerd op de website van Erfgoed Brabant. Van 23 september 9.00 uur tot 12 oktober 12.00 uur kon het publiek via de website een stem uitbrengen en bepalen wie de winnaar werd van de Brabantse Erfgoedprijs 2015.

Aanmeldingen

De jury van de Brabantse Erfgoedprijs werd dit jaar aangenaam verrast door een bijzonder groot aantal aanmeldingen: maar liefst 74 projecten werden ingediend! De kwaliteit, de energie, de creativiteit en het ondernemerschap waarmee erfgoed door de genomineerden wordt benaderd, heeft de jury verrast. Verder viel de geografische spreiding over de gehele provincie Noord-Brabant op, waarbij de verdeling tussen stad en platteland gelijk vertegenwoordigd was. De jury constateert met genoegen dat nieuwe spelers het erfgoedveld betreden en verrassende en innovatieve invalshoeken vinden om erfgoed met plezier en enthousiasme door te geven aan de toekomst.

De volgende projecten zijn aangemeld:

- Balkon aan de Maas (nabij) Gansoyen
- Bèrge dur ut lint Berghem
- Beyond Borders Tilburg
- Biennale Kunst in de Heilige Driehoek Oosterhout
- Biesboschdorp Lage Zwaluwe rond 1900 Lage Zwaluwe
- Boerderij de Pekhoeve Ulvenhout
- Boxmeerse Vaartprocessie Boxmeer
- Brabantse Beauties Noord-Brabant
- Brandevoort in Beeld Helmond
- (mest)Bruggen en lopen over de Aa rivier de Aa
- Building With Textiles Tilburg
- CHV Educatie Veghel
- Coöperatie Vertrouwen Noord-Brabant
- De dodendraad leeft Belgisch-Nederlandse grens
- De Drie Wijzen herrijzen Tilburg e.o.
- De Eeltformule Noord-Brabant
- De Heimolen van graan tot brood Rucphen
- De meisjes van toen Eindhoven
- Draaien op perslucht Oisterwijk
- Educatief programma EDAH Museum Helmond
- Educatieproject 70 jaar Operatie Market Garden Veghel
- Elshoutse Zeedijk Heusden
- EMobiel Eindhoven Museum Eindhoven
- Gedenkproject Vrijheid doorgeven Tilburg
- Halvezolenlijn van Moerputtenbrug naar Moerdijkbrug Lage Zwaluwe-Den Bosch
- Herbestemming watertoren Den Bosch
- Het goud van Schorsmolen & Fellenoord Breda
- Het Huysmuseum Etten-Leur
- Het 'Prisonneke' van Budel-Dorplein Budel
- Huis van Kropholler Waalwijk
- 70 Jaar bevrijding in beeld Heeswijk-Dinther
- JeDeWe herleeft Schijndel

• Kloosterhuis Sambeek	Sambeek
• Korvelkiosk	Tilburg
• Koster Brock	Sint-Oedenrode
• Kunstroute en erfgoedproject Halvezolenlijn	Lage Zwaluwe – Den Bosch
• Legerkamp bij Oirschot	Oirschot
• Liberation Route Europe West-Brabant	West-Brabant
• Liempde Gastvrij hart van Het Groene Woud	Liempde
• Mariapaviljoen	Den Bosch
• Masterplan fabrieksterrein Koninklijke Verenigde Leder	Oisterwijk
• Om nooit te vergeten	Noord-Brabant
• Ome Cor	Oisterwijk/Brabant
• ‘Ons kloosterlandschap’ Leenderbos (Achelse Kluis)	Heeze-Leende
• Ontmoet de Romeinen en Middeleeuws erfgoed	Boxmeer en Cuijk
• Ontwikkeling Biesbosch Museum Eiland	Biesbosch
• Oorlogshelden	Eindhoven/Brabant
• Oorlogsmuseum Ossendrecht	Ossendrecht
• Philips Museum – Mission Eureka	Eindhoven
• Piushaven	Tilburg
• PopMonument	Bergen op Zoom
• Prinses Paulientje	Ossendrecht
• Replica’s van gedenkstenen Engelse militairen 1814	Bergen op Zoom
• Project Omtrent Vincent	Zundert en Etten
• Romeinse Tuin	Cuijk
• Turfschip van Breda terug in de Singel	Breda
• Sleeping with Van Gogh	Noord-Brabant
• Smartphone audio- en videowandeling Mierlo	Mierlo
• Soete Moeder	Den Bosch
• Stichting Chatime	Noord-Brabant
• TextielLab het Label	Tilburg
• Tijdspeuren	Breda
• TilburgsAns	Tilburg
• Twaalf kilometer verhalen van frontlinie 44/45	Hoge en Lage Zwaluwe
• ...Uit Beeld, ... In Beeld	NuenenGerwen-Nederwetten
• Van Gogh Experience	Etten-Leur
• Van Leitje tot Tablet	Breda
• Verbouw Sprundelse kerk tot MFA	Sprundel
• Verdwalen in Bossche verhalen	Den Bosch
• Vorstengraf Oss	Oss
• ‘Wat kijk jij?!’	Tilburg
• Website Zömmers Dialect	Someren
• Weervisserij	Bergen op Zoom

Een korte beschrijving van alle ingediende projecten met een link naar hun website is te vinden op www.erfgoedbrabant.nl/beprijs2015

Aanmeldingen

De rijke oogst aan ingediende projecten biedt een mogelijkheid om een analyse van de stand van zaken van innovatie in de Brabantse erfgoedsector uit te voeren en een aantal opvallende kenmerken en trends te schetsen. De meest opvallende zijn:

Initiatiefnemers

Het valt op dat de initiator van de ingediende projecten relatief vaak afkomstig is van buiten het traditionele erfgoedveld (musea, heemkundekringen, archieven en andere erfgoedinstellingen). We zien met groot genoegen dat particulieren en bedrijven en instellingen buiten het erfgoedveld (wetenschap, zorg&welzijn, natuurbehoud, horeca, recreatie, etc.) erfgoed steeds meer gaan ontdekken en verkennen.

Thematiek

Behoud van gebouwd erfgoed (“stenen”) en overdracht van immaterieel erfgoed zijn de twee meest voorkomende thema’s onder de ingediende projecten. Actualiteit speelt ook een bepalende rol in de keuze van de thema’s: niet verwonderlijk is er een relatief groot aantal projecten rondom Van Gogh en WOII, waarmee aangesloten is op het internationale Van Gogh-jaar en de landelijke en regionale herdenking van WOII en de bevrijding.

Doelstelling

Behoud en bewustwording worden het meest genoemd als primair doel van projecten, direct gevolgd door publieksbereik. Behoud of overdracht van erfgoed wordt vaak genoemd als doel op zich, in andere gevallen vormt het een instrument om andere doelen te bereiken. Opvallend vaak worden ook sociale cohesie en het terugbrengen van gemeenschapszin genoemd als doel van het project. Erfgoed is dan een middel om tegemoet te komen aan een verlangen naar een grotere gemeenschapszin binnen lokale groepen.

Financiering

Hoewel subsidie in een groot aantal gevallen nog steeds onderdeel van het financieringsmodel uitmaakt, valt op dat ondernemerschap vaak genoemd wordt als tweede bron van inkomsten. Dit sluit aan bij de richting waarin de erfgoedsector in toenemende mate gevraagd wordt te bewegen.

Shortlist

In het eerste juryberaad werden de ingediende projecten in het licht van de criteria van de Brabantse Erfgoedprijs 2015 gewogen. De volgende acht projecten werden uiteindelijk geselecteerd voor de shortlist:

- **Het Goud van de Schorsmolen en Fellenoord**

“Kippenvel en compleet de tijd vergeten. Ik zit aan tafel bij Cees. In de zestig, loopt moeilijk, maar zet goede koffie en heeft een prachtige tuin op het balkon. Tweeënhalf uur later zat ik er nog. Waarom? Zijn prachtige verhalen” Het community art project Goud van Schorsmolen & Fellenoord brengt bewoners met zichzelf, elkaar en de wijk in contact. Zo laat het project met en aan bewoners de enorme culturele en maatschappelijke waarde zien van hun eigen verhalen de geschiedenis van hun wijk en hun eigen rol hierin.

- **Kloosterhuis Sambeek**

“Een participatiesamenleving achter de slotmuren, maar volledig zichtbaar in de maatschappij” : zo omschrijven de initiatiefnemers achter het kloosterhuis hun project. Het Kloosterhuis heeft als ambitie een schakel te zijn om de participatiemaatschappij tot bloei te laten komen in relatie tot het erfgoed. Er zijn doorlopend diverse activiteiten die verband houden met het voortbestaan van de kloostergebouwen. Een belangrijke doelstelling is ook de opvang van mensen die tijdelijk onderdak behoeven. Daarnaast worden appartementen verhuurd aan mensen met een verstandelijke beperking. Achter de slotmuren is een veilige woonomgeving gecreëerd met voldoende re-integratiemogelijkheden.

- **Mariapaviljoen**

“Een stuk stad waar je vroeger alleen kwam als ziek was of op bezoek kwam bij een zieke, heeft nu een openbare functie gekregen” Het Mariapaviljoen is een tijdelijke multidisciplinaire horeca uitspanning in het monumentale sanatoriumgebouw van het voormalige Groot Ziekengasthuis in Den Bosch. Mariapaviljoen draait nu ruim 3 jaar en is een populaire plek voor allerlei binnenstadbewoners. Een huis voor projecten als KIMP (Kunst In het MariaPaviljoen), stichting Bij Katrien, de Kino-club, het eerste Bossche Stad-Strand, politieke debat avonden en ruimte voor diverse andere maatschappelijke organisaties.

- **De Meisjes van Toen**

“ De oorlog was nog maar net voorbij toen een tekenleraar in Eindhoven zijn leerlingen vroeg om hun herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog op papier te zetten. De tekeningen verdwenen in de vergetelheid en doken pas jaren later weer op”. Aan de hand van hun tekening vertellen 30 oud-leerlingen, toen tienermeisjes, over hun belevenissen toen en zijn diverse projecten ontwikkeld, zoals een webexpo, een postwisselproject, een educatief programma en een rondreizende voorstelling door jeugd-theatergezelschap Hetpaarddatvliegt.

- **Ome Cor**

“De rollen in het vastgoedproces worden met Ome Cor omgedraaid. Niet alleen professionals zoals architecten, maar juist particuliere burgers en ondernemers krijgen de kans om hun ideeën te pitchen en een actieve rol te nemen in het ontwikkelingsproces”

Ome Cor is een nieuwe beweging in de vorm van een online platform dat burgers en ondernemers de kans biedt om ideeën te bedenken en realiseren voor de herontwikkeling van leegstaand vastgoed. Hierbij staat het gebruik van een pand centraal. Het platform fungeert als een online matchmaker tussen vernieuwende ideeën en leegstaand vastgoed.

- **PopMonument**

“Popmonument biedt jong muzikaal talent uit de regio een bijzonder historisch podium. Toen en toekomst reiken elkaar de hand”

PopMonument verbindt de verhalen van opkomende, onafhankelijke popacts met de verhalen van eeuwenoude monumentale locaties. Het festival spreekt hiermee op een creatieve manier een nieuwe, jonge doelgroep aan voor Brabants erfgoed. Op de zaterdagavond van het Open Monumentenweekend kun je PopMonument beleven in de historische binnenstad van Bergen op Zoom. Een optreden van een act in een monument wordt een totaalbelevenis als je vooraf door een jonge stadsgids meegenomen wordt in de geschiedenis van de omgeving en de act.

- **Sleeping with Van Gogh**

“Sleeping with Van Gogh zet het spoor dat Vincent heeft achtergelaten, om naar een bijzondere overnachting” Sleeping with van Gogh maakt een match tussen designers en ondernemers met een verblijfslocatie en daagt hen uit om de verblijfsaccommodaties een eigen ontwerp en verhaal te geven. Een verhaal waarin Vincent van Gogh het boerenleven het platteland de natuur en haar puurheid maar ook het bruisende stadsleven en de omliggende dorpen binnen Noord – Brabant als leidraad dienen.

- **TilburgsAns**

“TilburgsAns, een stad in een letter in een stad” Het lettertype Tilburgs- Ans is gebaseerd op het karakter van de stad Tilburg: direct, zonder tierelantijnen, humoristisch, verrassend, eigenzinnig en experimenteel. Om het lettertype onmiskenbaar Tilburgs te maken worden er vele pictogrammen aan toegevoegd: illustraties van specifieke plekken, waaronder Rijksmonumenten, en historische figuren, begrippen en evenementen. Zo biedt TilburgsAns op een eigentijdse manier een overzicht van het materiële en immateriële erfgoed van Tilburg.

Genomineerden

In het tweede juryberaad zijn de indrukken van het jurybezoek aan deze projecten meegenomen in de beoordeling en is de innovatiekracht en ontwikkelingspotentie van de projecten nog eens kritisch onder de loep genomen. Het uitgangspunt was het selecteren van drie te nomineren projecten, die allen een volwaardige potentiële winnaar van de Brabantse Erfgoedprijs 2015 zouden zijn. Dit bleek geen eenvoudige taak: alle projecten op de shortlist vertegenwoordigen op bijzondere en unieke wijze de waarden waar de Brabantse Erfgoedprijs voor staat. Uiteindelijk hebben de mate waarin projecten de potentie hebben om zich verder te ontwikkelen en om anderen te inspireren, tezamen met de originaliteit van het project de doorslag gegeven bij de keuze van de jury. De volgende drie projecten zijn genomineerd voor de Brabantse Erfgoedprijs 2015:

Mariapaviljoen

Uit het juryberaad: “Mariapaviljoen is een mooi voorbeeld van herbestemming in een vergeten stukje ‘s-Hertogenbosch: de horeca onderneming in een voormalige sanatorium vormt nu een katalysator voor het gebied. Het gebouwde en roerende erfgoed van het voormalig Groot Ziekengasthuis kreeg een nieuwe plek in de inrichting van deze multifunctionele horeca onderneming en daarmee wordt het verhaal achter dit erfgoed op innovatieve wijze verteld aan een breed publiek. De jury spreekt haar waardering uit voor het lef en ondernemerschap van de initiatiefnemers, die een oprecht plezier in herbestemmen uitstralen”

PopMonument

Uit het juryberaad: “PopMonument smeedt een originele en succesvolle koppeling tussen jong publiek en erfgoed, tussen monument en hedendaagse muziek. Door middel van popacts en speciale rondleidingen wordt beleving en sfeer gecreëerd op verrassende plekken in Bergen op Zoom, waar je anders niet komt. Zowel het verhaal van de monumentale locatie als het verhaal van de muziek staan hierbij centraal. Met deze bijzondere vorm van ‘storytelling’ wordt de belangstelling voor erfgoed bij een nieuwe, jongere doelgroep geprikkeld. Popmonument biedt daarmee een frisse en originele aanvulling op het aanbod van Open Monumentendag”

TilburgsAns

Uit het juryberaad: “De invalshoek waarmee TilburgsAns het erfgoed van de stad benadert spreekt bijzonder tot de verbeelding: fris, uniek, creatief en innovatief. Door middel van een zelf ontworpen lettertype en pictogrammen gaat het project op ontdekkingsstocht om de verhalen van de stad Tilburg op te halen en door te vertellen. De lokale identiteit wordt hiermee op originele wijze vertaald in taal en beeldtaal. Deze benadering bevat een potentie die verder reikt dan Tilburg”

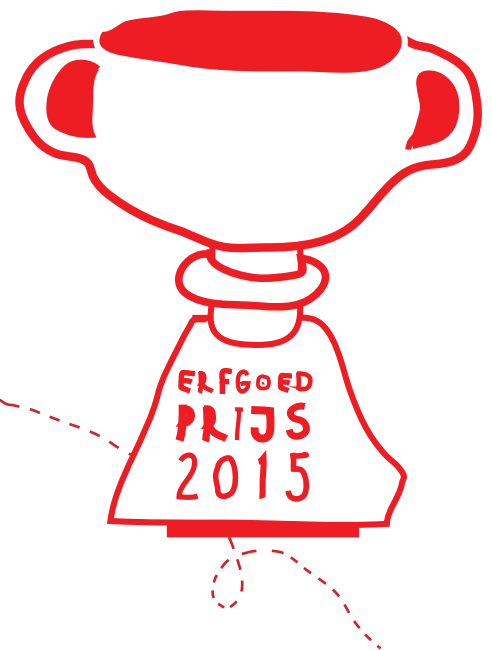
And the winner is

In totaal zijn **2964 stemmen** uitgebracht door het publiek op de genomineerden. Na maanden van spanning werd op zaterdag 24 oktober 2015 de winnaar van de Brabantse Erfgoedprijs 2015 bekend gemaakt door Henri Swinkels, Gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur:

De winnaar is, met in totaal 6148 punten:

PopMonument Bergen op Zoom

De jury feliciteert PopMonument van harte met de prijs en het bijbehorende begeleidingstraject.

Tot in 2017!